

Yarımqıq ömrün xatirəsi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Çingiz Fuad oğlu Mustafayevin əziz xatirəsinə

Ya Rəbbim, gözümdən qovla yuxunu,
Mən yazmaq, yaratmaq arzusundayam.
Söz mənim silahım, qolum, qanadım,
Bir dastan yaratmaq arzusundayam.

1960-cı il
Həştərxan vilayəti
Vladimir rayonunun,
Kapustin-Yar qəsəbəsi,
Vətəninədən uzaqda,
bir hərbiçi ailəsi.
Ailə gənədi, cavandı,
Həddən artıq mehribandı,
Bir körpənin doğumuyla
Onlar necə sevinmişdi.
Çingiz - deyə çağırıldı,
Çingiz qoydular adını.
Allah versin muradını.
Sevə-sevə böyüdü,
Ana öz övladını.
Çingiz çox dəcəl idi.
İpə-sapa yatmazdı.
Çox sevərdi oyunağı,
Oyuncaqla böyük kimi davranardı.
Oyuncaq maşınları,
Söküb qoyardı yerə.
Çağırardı anasını,
Sökdüyü maşınları,
Yenidən yığsın deyə
Dörd yaşına çatanda
Anası rəsm albomu,
rəngli karandaş aldı.
Çingiz o gündən sonra
Oyuncaqdan aralandı,
Meylini rəsmə saldı.
Şəkilli kitablara
baxmağı çox sevərdi.

Kitablardan səkilləri
Alboma köçürərdi.
Çəkdiyi cızma-qara
Yaman qatdı başını
Anasına çox suallar verərdi,
Gördüyündən yan keçməzdi.
Soruşardı, öyrənərdi.
* * *

1964 -də bu fədakar ailə,
Köçüb Bakıya gəldi.
Çingiz çox sevinirdi,
Bütün qohum -əqrəbə
Burda imiş sən demə
Vətənin qoxusunu
Sanki o da almışdı.
4 yaşında bir uşaq
Vətənin şirinliyini
Axı necə anlamışdı?
Sevinirdi nənə-baba qayğısından
Necə sən keçirdi burda günləri.
Bu şəhərdə boy atdı,
Burda məktəbə getdi.
Oxudu, öyrəndi
böyük həvəslə
Əlindən düşməzdi
kitab-dəftəri
Çingiz çox sevirdi,
bütün müəllimləri
Çingiz intizamlıydı,
dərslərə gecikməzdi.
Çingiz əməksevərdi,
bilmədiyini soruşardı.
Çalışardı, öyrənərdi.
Ciddiyyəti, hər bir dərşə diqqəti,
Sinif yoldaşlarında
yaratmışdı ona qarşı hörməti
Körpəlikdən hər şeyi
maraqla izləyirdi.
Heç nə qaçmaz gözündən,
Ayıqdi aslan kimi
Dalaşmağı sevməzdi,
fəqət biləklərində
Yetərinə güc vardı.
Dostları çəkinərdi onun baxışlarından.
Gözlərində bir kədər,
bir ciddiyyət var idi.
Çingiz öz yaşından tez böyümüşdü.
Dostlarının içində
fərqliydi görkəmiylə.

Enli kürək, ucaboy.
Dostlarına bağlıydı,
böyük səmimiyyətlə
Sevərdi ünsiyyəti,
tənhalıqdan qaçardı.
Dərslərini dostlarla
birlikdə çalışardı.
Qonaq -qaralıydı ata ocağı
Evdən qonaqların üzü dönməzdi.
Bu evə bir gələn, bir də gələrdi.
Anası Naxış xala,
nə süfrələr qurardı
Övladları yolunda öz canını qoyardı.
Bir gün məktəb çıxışı
Çingiz dostu Muradı
Alıb evə gətirdi.
Evdə qonaqlar vardı...
Çingiz Muradla birgə
Otağına çəkildi.
Ana qonaqları tez rahatladı.

Çingizin otağında, ayrıca süfrə açdı.
Dostlar şirin-şirin yeyib içdilər.
Murad balacaydı, bunca hörmətdən
Yaman sıxılmışdı... bu məhəbbəti
Yalnız doğma anasından
Gözləyə bilərdi, uma bilərdi.
* * *

Bir xoş təsadüfə,
bir xoş müjdəyə
Çingizin özü yox, gözü gülərdi..
Qapalıydı, hər sözün
Açıb danışmaz idi.
Hamı sevirdi onu,
Bütün dostlar, qohumlar.
Kimin nə dərşə olsa,
onunla bölüşərdi,
Çingizə dostlarını
saatlarla dinləyib
Bir nəsihət verərdi.
İstəmirdi dostların
əziz qəlbini qırsın
Ya özündən kiçiyə
Çönüb bir sillə vursun.
Onun baxışlarında
Həyat sevgisi vardı,
Vətən sevgisi vardı.
Qızlar məhəbbətlə baxardı ona.
Çingizin bir baxışının
Girərdilər dondan-dona
Çingiz insanlara dəyər verərdi
Kimsəni kimsədən ayırmazdı o
Qəlbində hər kəsin öz yeri vardı.
Sözündə ötkəm idi.
Dözməzdi haqsızlığa
Durardı dostlarının
Arxasında dağ kimi
Qolunun gücünə güvənərdi o
Ağlının gücünə güvənərdi o
Dostlarına hörməti,
Sonsuz sədaqətiylə
Sevdirmişdi özünü
Danışmağı sevməzdi
Hər yerdə, hər zamanda
Öz işi, sənətiylə,
Yaxşı əməlləriylə
Seçilirdi hamıdan
Uşaqılıqdan beləydi,
Dar macalda hamının ,
imdadına yetərdi.

(poema)

* * *
Orta məktəb illəri
Artıq yetmişdi sona
Çingiz sənədlərini,
Verdi Tibb İnstitutuna
Onun çəkdiyi zəhmət
Vermişdi bəhrəsini
Çingiz çox sevinirdi.
Çatmışdı arzusuna
Bir əlçatmaz zirvənin
Qonmuşdu qayasına.
Artıq tələbədir.
Dünya onun gözündə
Dəyişmişdi donunu
Bir möhtəşəm məkanda
Böyük-böyük alimlər
İndi ona dərş verir.
Getdikcə anlayırdı.

Çox çətin bir peşənin
Yapışdır qulpundan
Gecə-gündüz bilmədən,
Oxuyub, öyrənməli
Tələbəlik illərindən
Yaxşı bəhrələnməli.
* * *

Çingiz həkim olmaq üçün,
uzun zamanlar,
Elmin yollarında
calmışdı külüng
Yuxusuz gecələr,
yorğun zamanlar
Gənclik illərinə kəsilməmiş hakım
Tələbə olmağın şirinliyini
Bəzən unudurdu həyəcanından
Oxuyur, araşdırır,
öyrənirdi həvəslə
Düşünürdü , bu peşə
ömürlük yol yoldaşım
Axı sevib -seçmişdi,
bu müqəddəs peşəni
Şəfalı əlləriylə, xəstələrə can vermək
Ümitsiz baxışlara,
ümid toxumu səpmək
Çarəsiz insanların
köməyinə yetişmək
Onun vəzifəsiydi...
Qəlbinə yaxındı seçdiyi sənət.
İnsana duyduğu sonsuz məhəbbət
Seçdiyi peşənin elə özüydü.
Həkimlik -- insana qayğı, məhəbbət
Şirin dil, gülər üz, xoş səmimiyyət.
* * *

Qəlbində bir kədər vardı Çingizin
Kimsə anlamazdı,
bu qəm nə qəmdi
Xəyalında yaratdığı mənzərə
Dumanlı, çıskınli yaşıl aləmdə.
Bu aləmin içində
bir qız vardı.
Çingiz oğrun-oğrun
hər an ona göz qoyardı.
Sanki körpə bir fidandı,
urəyinə əkməmişdi.
Yavaş-yavaş böyüyürdü sevgisi.
Bir özü bilirdi,
bir də Allahu

İstəmirdi bu sevginin
qanadları qırılsın.
İstəmirdi bu sevgi
yarımqıq yolda qalsın.
Bəsləyirdi ürəyinin qanıyla
Bağlanmışdı varlığıyla, canıyla
Qızsa xəbərsizdi, sevda bağında
Onunçün cəkilən bu qayğılardan
Çingizə məmnundu gecəbəğündüz
Qəlbində kükrəyən bu duyğulardan
İnstitut illəri onu almışdı
Bir sevda bağında yerə salmışdı.
Bu bağda cənnətin qoxusu vardı,
Ancaq sevən kəslər bunu anlardı.
Ömrü qısa oldu bu məhəbbətin,
Cəmi birçə bahar, cəmi birçə yaz.
Çingiz açmamışdı qəlbini qıza
Hələ gözləyirdi qoy ötsün bir az
Qoy sevginin qol-qanadı bərkisin
* * *

Yaz qurtardı, hamı çıxdı tətillə
Əlaqələr kəsildi,
günlər yaman uzandı.
Çingizin məhəbbəti
urəyində boy atdı.
Bu ayrılıq qanadını qırılmışdı
İçində qəribə bir kədər vardı.
Darıxırdı, yerə-göyə sığmırdı.
İstəyirdi dostlarla
öz qəlbini açmadan
Məhəbbətdən danışsın.
Danlayırdı özünü
--Kaş qəlbimi açaydım.
Kaş bir cavab alaydım
Arabir görüşərdik,
sevgini bölüşərdik.
Uzun yay gecələri, uzandıqca uzandı
Sevda dolu gecələr
Zəhərli ilan kimi boğazına dolandı.
Yuxu nədi bilmədi.
Gündüzlər dostlarıyla
Çimərliyə gedərdi.
Sahildə oturub, dənizi seyr edərdi.
Yarıb suyun bağırını,
oynardı ləpələrlə,
İlk dəfəydi ömründə
yayın tez bitməsinə
həsrətlə gözləyirdi.
* * *

Dərslər başlamışdı,
dərşin ilk günü
Çingiz gözləriylə çox gəzdi onu
Gözlər hey aradı, axtardı onu,
Artıq tükənmişdi səbri, dözmədi,
İnstitutdaydı Nərgizin
ən yaxın rəfiqəsi
Salamladı onunla,
bir az hal-əhval tutdu.
Artıq dözə bilmədi:
--Nərgiz gözümə dəymir,
yoxsa dərslərə gəlmir?--
Arzu birçə anlıq dayandı, durdu
Özünü itirdi,
bu nə sorğuydu.
Çingizi tanıyırdı,
gendən-genə həmişə
Salamını almışdı.
Ancaq Nərgizlə bağlı
Bir söhbət olmamışdı.
--Nərgizi soruşma, axtarma onu
Dalğalar əbədi apardı onu,
Anası gəlmişdi, dünən burdaydı
Axıqdi gözünün yaşın sel kimi
--Olacaq iş deyil - deyib ağladı
Nərgizin bu vaxtsiz ölümüylə o
Anadır, hələ də barışmamışdı:
--Dəniz övladımı yedi qurd kimi,
Nə izi tapıldı, nə də sorağı
Dəniz qənim kəsildi,
Nərgizin həyatına.
Dincəlməkçün gəlmişdi,
xalasının yanına ...

O gün də bir gün idi...
Axşamdan kefsiz idi,
Nərgiz susub dururdu.
Sanki ölüm gərmişdi,
amansız qanadını.

(Davamı 9-cu səhifədə)

(Əvvəli 8-ci səhifədə)

Sanki yanı başında,
əzrayıl fırlanırdı
Xəyallara dalmışdı,
fikir onu almışdı...
Gözləri yol çəkirdi ...
Mənalı baxışında
Bir sonsuzluq var idi...
Ölüm sirdi, kimsə bilməz gəlişin.
Bircə anda insanın
ruhuna hakim olar.
Ölüm ruhun bayramı
Ruh tərək edər qəfəsi
Ölümlə sona yetər
Hər canlının nəfəsi
Yarı-yarımçıq qalar
İnsanların həvəsi
Ümidlər, arzular yarı-yarımçıq
Sevgilər, xəyallar pərən-pərəndi
Əbədi yumular, sönər baxışlar
Sənli dünya artıq geridə qalar.
Hər bir insan xatirəyə çevrilər.
Həyatın danılmaz qanunudur bu,
Ölümdür yaranan insanın sonu
Hər şeylə barışar, hər şeyə alışar,
Ölümlə barışmaq istəməz insan.

Xalasının qızıyla,
səhər enmiş sahilə
Qeribədir, uşaqlıqdan
dənizi çox sevərdi
Sahildə qumla, suyla
oynamağı sevərdi.
O tərəflər boş olur,
kimsə yoxdu sahildə
Humay deyir:

“Bir saat sahildə gəzişmişik
Qumun gündən, istidən
qızmasın gözləmişik.
Nərgiz hey danışdırdı:
--Mən üzümək istəyirəm,
Bu sonsuz mavilikdə,
boğulmaq istəyirəm--
Elə qəfil, anidən, cumdu dənizə sarı
Baş vurdu sulara,
Sanki əcəl gəlmişdi
Dənizin sularında,
qanadını gərmişdi,
Qollarını açmışdı,
onu qucaqlamışdı.
Humay arxasınca çağırmış onu
--Nərgiz, gozlə məni, mən də gəlirəm
--Nərgiz, Nərgiz-- deyər çağırırdı onu
Nərgiz görünmürdü,
kimsə yox idi.
Dəniz sakit-sakit ləpələndirdi.
Humay hey çağırır, bilmir neyləsin
Nə cavab verəcək evdəkilərə,
Nə cavab verəcək soruşanlara
Bəd xəbər tez yayılır.
Bütün qohum-əqrəba
Tökülmüşdü sahilə,
Hadisəyə böyükklər,
paqonlular qarışdı
Ölüsü, ya dirisi neçə gün axtarıldı,
Çıxmadı bir xəbəri
Gözəl bir qızı udmaq,
Bu dənizin zəfəri.
* * *

Çingiz inanmırdı bu olanlara
Elə bil donmuşdu damarda qanı
Bu yay çox getmişdi,
dəniz sahillərinə
Saatlarla oturub
Suları seyr etmişdi.
Bu nə təsadüf belə
Onun sevdiyi qızın dənizlərdə batması,
Sulara qərq olması...
Çingiz yenə sahildəydi,
İzləyirdi ləpələri...
Çingiz inanmırdı, bu nə xəbərdir,
Qəlbində saxladığı,
kimsəyə açmadığı
Bu sevginin sən demə
qanadları qırılmış,
yarımçıq yolda qalmış,
Bu sevgi çırpındı yaralı quş tək,
O, qəmli xatirə burda bitəcək.

* * *
Tələbəklik illəri
artıq yetişdi sona.
Çingiz dəyişmişdi,
yaş üstə yaş gəlmişdi.
Yaxşı öyrənmişdi
o, peşəsini
Təyinat da almışdı,
bütün tələbələr kimi.
Dəvəçi rayonunda,
üç il həkim işlədi.
Ağ xalatl bu cavan,
qısa zaman ərzində
Bu rayonun içində
Yaxşı bir həkim kimi
Ad çıxardı, sevildi
Çox ağır xəstələrin,
harayına yetişdi.
Ümitsiz xəstələrin,
ümidini qırmadı
Hər xəstəyə sevgilə,
məhəbbətlə yanaşdı
İnsanların qəlbində,
özünə yuva açdı.
Ağır xəstəsi olsa,
gözünə getməzdi yuxu
Xəstələrlə keçərdi.
onun vaxtının çoxu
Anlamışdı, bu sənət
fədakarlıq istəyir.
* * *
O illərin gəncləri
Atıb öz peşəsini
silaha sarıldılar.
Düşmən sarmış qapını
Həkim, müəllim, mühəndis...
Geyib əsgər paltarını,
orduya yazıldılar...

Gənclik bahar çiçəyi
qoxladıqca doymazsan
Bir şirin yuxu kimi,
sanki xəyallardasan
Gənclik omrünün baharı
Bir fəsil anlamında
elə ötüb keçər ki,
Qiyamət anlamazsan.
* * *
Başqa cavanlar kimi
Çingiz də döyüşdü.
Döyüş səhnələrini
tarixə köçürdü.
Xocalıda düşmənin
törətdiyi vəhşilik
Əliyalın millətə
tutulan divanların,
Axıdılan qanların,
çıxarılan gözlərin
Qırılan körpələrin
hər birini çəkdikcə,
Tarixə köçürdükcə
Çingiz göz yaşlarını, axıtdı gilə-gilə
Bu böyükklədə dərdə,
de hansı ürək dözər?
Şəhərə soxulmuş
böyük bir ordu.
Viranə qoymuşdu, şəhəri, yurdu.
Qışın saxtasında donmuş meydlər,
Aramsız uluq sahibsiz itlər
Hər evin, ocağın çırağı sönmüş
Qapısı bağlanmış, yiyəsi olmuş,
Çingiz meydləri çəkirdi bir-bir
Əsgərlər cəsədləri
qalayırda maşına
Qadın-uşaq bilməmiş,
qırılmışdılar milləti...
Qışın saxtası, qarı,
qovururdu insanı
Şəhərdə insandan qalmamış əsər
Səpələnmiş cəsədlər,
hara baxsan qan izi
Tanrı mərhəmət eylə,
tükətmə səbrimizi
Təsvir eləmək çətin
bu şəhərin halını
Dağılmış əşyaların,
sahibsiz çəkmələrin
Sayı-hesabı yoxdur.
Yoxdu canlı bir insan,
sorub-soruşdurasan.
Evlər viranə qalmış
Hər tərəf cəsəd dolu.

Bu vəhşəti izləmək
elə də asan deyil.
Düşmən bu vəhşətiylə
özün qalib sayırsa
İnsanlığa zilləti
böyük hünər sayırsa
O, insan cildinə girmiş heyvanlar.
Axi insanlıqdan nə anlar?
Körpə uşaqlara tuşlanan silah
İnsan barmağıyla sıxılmaz vallah.
* * *
Mən duya bilmirəm bir həqiqəti
İnsanda insana bu cür nifrəti
Cəsədlər eybəcər günə salınmış
Qulaqlar kəsilmiş,
göz çıxarılmış
Bu sayaq amansız əməlləriylə
Nə demək istəyir, qaniçən qatil?
Dava nə davasıdır,
mən anlaya bilmirəm
Doğma torpağımızda,
evimizin içində
Qarlı qış gecəsində,
Halalca yuvamızda
Başımızın çəkdiyi nə?
Nə ad vermək olar buna?--
İnsanlığın ölməsi,
* * *
Çingiz döyüşdü mətənətiylə
Çəkirdi, gördüyü bu zillətləri
Hələ bərkiməmişdi,
sinəsində ürəyi
Kövrək baxışlarında
sanki dolmuşdu bulud
Ağlamaq istəyirdi,
körpə bir uşaq kimi
ürəyini boşaltmaq...

Qanı bir, dini bir bu insanların
Halına dözmürdü...
Ölüm deyil bu
Ölüm var,
ölüm də var...
Ölüm deyil, zülümdü bu..
* * *
Şaxtanın soyuğu kəsir insanı
Amansız yağın qar səngimmiş bir az
Şəhərdə bir ölüm qoxusu vardı.
Çingiz yorulmuşdu,
donmuşdu qanı
Unuda bilmirdi, bu olanları,
Çox ölümlər görmüşdü.
Çox döyüş səhnələrin,
lentlərə köçürmüşdü
Tarixlərə yazmışdı.
Fəqət inanmırdı o gözlərinə
Xocalıda olanlar,
bu zülümlər, bu qanlar
Bu kütləvi qırğınlar,
bu amansız vəhşilik
Tarixdə görünməmiş.
* * *

Ermənilər -- bizim qapı qonşumuz
Əsrlərdi bizə düşmən kəsilib.
Xəyallarla, xülyələrlə yaşayır,
Gözlərini bizim torpağa dikib.
Bu millətin çayıb elə bil ağı,
Hardan uydururlar bu qədər nağılı
Mən duya bilmirəm bir həqiqəti
İnsanda insana bu cür nifrəti
Bu millətin qanında
Yox Allah mərhəməti
Bir oyundu, biz oyuna gəlmişik,
Alan kimdi, satan kimdi bilmədik.
Qalib yoxdu bu torpaq bazarında.
Torpaqları zəbt eləyib
qoyublar dincə
Siçanlar oturub xəzinə üstə.
Zaman hər bir işi salır sahmana,
Tarix özü dərs verəcək düşməna.
Bu iş belə qala bilməz, bitməli,
Ermənilər yer üzündən itməli
Körpələrə qıyan kəsin,
İnsanlara acımadan
gözlərini oynayan kəsin,
Cansız cəsədlərə oynayan kəsin
Yer üzündə yaşamağa haqqı varmı?
* * *
Əyninə geyinmiş
zabit paltarı
Ciyinə aşırılmış ağır aparat

Dağların, daşların arasında O
Ömrünün ən ağır illərini yaşadı.
Döyüş yolu asan deyil
Ölümdü bu, qandı bu
Hər an düşmən gülləsindən
Yaralanan candı bu
Ata kimi, qardaş kimi
öyrəşdiyin, sevdiyin
Ən igid oğulların
Gözlərinin önündə,
güllələrə tuş gəlib,
Öldüyü meydandı bu.
Nə dostlar itirmişdi,
gözlərinin önündə
Döyüş qanlı savaşı,
Ölən kim, öldürən kim
Sözlərlə ifadə eləmək olmaz.
Səsdən qulaq tutulur,
Bu vəhşətin içindən
Sanma kimsə qurtulur.
Saatlarla atışma,
saatlarla guruhur
Səsdən qulaq tutulur.
Atəş kəsilməzə sozalar hamı
Əsl dəhşət onda basır adamı
* * *
Döyüşdə dil susur, silah danışır
Bütün aləm bir-birinə qarışır.
Ölən ölür, ölməyənlər bir ömür
Bu vəhşəti öz içində daşıyır.
Hər döyüşdə neçə ana
övladını itirir.
Hər döyüşdə neçə uşaq
atasını itirir.
Hər döyüşdə neçə qadın
öz ərinə itirir.
Bu itkilər hər biri,
bir sağalmaz yaradı

Vaxtsiz ölüm hər kəsi
zaman -zaman ağladır.
* * *
Çəkilib bir kənara,
dalmışdı xəyallara
Bu gün sakitlikdi,
yorgundu hamı
Oturub səngərdə iki-bir, üç -bir
Əskərlər gözləyir,
əmrə müntəzir.
Çingiz çıxarmışdı çəkmələrini,
Sol ayağı nə vaxtdır incidir onu.
Əliylə ovuşdurdu,
qızarmış barmaqların.
Ağrıyırdı dizləri,
Həvəssiz, həvəssiz geyindi çəkmələrin
Söykənərək divara,
dalmışdı xəyallara.
Xəyal onu buralardan qopardı,
Xəyal onu haralara apardı...
Yaman darıxmışdı döğmələri üçün,
Xəyalın qanadında evlərinə uçmuşdu.
Evlənmişdi, yolunu gözləyəni var idi.
O, oğul atasıdır,
Aslan kimi bir körpə
böyüyür ocağında
Evini arzuladı...
--Kaş evimdə olaydım,
O körpə övladımı qucağıma alaydım
Mışıl-mışıl yatagında uyuyan
Övladımın süd qoxusunu alaydım.
Mənə övlad bəxş edən
Mələyimim kaş yanında olaydım.
Yollar uzaq, zaman dar.
* * *

Ən yaxın dostunu
itirmiş dünən,
Nə yerə sığışır, nə də ki, göyə
Hey çalışır başqa şeylər düşünsün...
Qulağından getməyir,
dostunun vəsiyyəti...
Zakirin dodağından qopan
o son kəlmələr:
“Söylə mənim yarım, bundan sonra
oğlumuzqün yaşasın,
Məndən sonra bir kimsənin
əllərini tutmasın
Mən şəhidəm, namusum,
qeyrətim tapdanmasın
Son arzum bu --“şəhidlərin
qanı yerdə qalmasın.”

(Davamı 11-ci səhifədə)

(Əvvəli 9-cu səhifədə)

Bu kəlmələr, bu sözlər
vəsiyyətə, əmanətə.
Sahibinə çatmalı
Şəhidlər öz məzarında,
rahat-rahat yatmalı
Nələr görmədi Çingiz
Bu azacıq yaşında
Çox şəhidlər görmüşdü...
Çox vəsiyyət eşidib,
Çox sözlər dinləmişdi.
Fəqət Zakir çoxdandı
Çingizi özünə yaxın bilirdi
Ondan gizləmədi bircə sözünü
Həyat dolu bir insandı,
Düşüncəli ölümü
Keçən günün birində,
danışdı aramla:
--Çingiz, əziz qardaşım
Anamı-atamı eyni gündə
avtomobil qəzasında itirmişəm.
Əllərim hər yandan üzülü qaldı.
Kiçik xalam Sərvinaz
Məni bir övlad kimi
qucaqlayıb ağladı.
Bacımın yadigarı, əziz -xələfi deyib,
Başımı tumarladı,
məni evinə aldı.
On yaş tamamlayıb,
on birə adlamışdım.
Yetimlik nə imiş, inan bilmədim.
Xalamı anam kimi,
hey sevib əzizlədim.
Məni ayırmadı övladlarından,
Doğma övlad kimi böyütdü məni
Mənə savad verdi,
məktəb oxutdu.
Mən razıydım o böyük Allahımdan
Atamı, anamı əllərimdən alsa da
Qarşıma xalam kimi bir insanı çıxardı.
Belə məsləhətmiş, o böyük Xuda,
Köməksiz qoymadı məni dünyada.
Xalamın iki gözəl qızı vardı.
Biri Sara, o birisi
mənlə yaşid Nübarı
Nübarı əzəldən tutmuşdu gözüm
Bu qızın çox gözəl bir qəlbi vardı.
Mənlə yaşid olsa da
Məni böyük sanardı
Qulluğumda dürardı
Heç qəlbimi qırmadı,
çəpləşmədi sözümlə.
Hamıyla rəftarında
səmimiyyəti, incəydi.
Bu illər ərzində
sözümü çevirmədi.
İnan utanırdım...
Bu iki qızı,
həmişə özümə bacı sanırdım.
Fəqət ürəyimlə bacarammadım.
Nübar bir mələkdə,
sanki bir mələk
Fırlanırdı pərvanətək başıma
Mən onunçün bu canımı verərdim,
Ömrümü bəxş edib ona, ölərdim.
Böyüdü, Nübar da sevirdi məni,
Fəqət bu sevgimi,
yoxsa doğmalığ,
Yoxsa yetim qalmış xala oğluna
Təmənnəsiz yaxşılıq.
Zakirin içində bir qorxu vardı...
Nübarı itirənə dayanar zaman
Zakir cavan oğlandı, 25 yaş vardı.
Oxumuşdu bacarıqlı bir memardı.
Keçən günün birində
Xala söz atdı ona.
Xala qurban
bundan sonra subaylıq.
Sənin nəyinə görə,
Qazancın yetərli, evimiz də var.
Evin iki otağı,
bundan sonra sənindir.
Zakir cavab vermədi
xalasının sözüne,
İndi durub nə desin.
Nübara elçiliyi
kimə həvalə etsin.
Bu həsrətin axırı, görün nə ilə bitəcək.

Gözlərinin önündə
böyüən bu gülfidan.
Onunla evlənəcək?
* * *
Söz belədir, uzandıqca uzanır.
Söz şairin hikmətindən güc alır.
Şair olan yamanca tez qocalır.
Hey danışır urəylə, qəlbilə
Xırdalayır sözün sümüklərini
Yuxusuz gecələrdə
incələdiklərini.
* * *
--Evləndik, indi də,
bir qızımız var.
Anamın adını qoymuşam ona.
İki yaş olacaq,
bu Novruz bayramında.
Çingiz ,bax qardaşım, özün görürsən.
Burda olanlara sən də şahidsən.
Gözümüzün önündə
Gör kimlər şəhid oldu.
Nə bilək, burası döyüş meydanı
Döyüş itkisiz olmaz
axacaq şəhid qanı.
Bir gün haqlayacaq bizi də ölüm
Biz gəldi gedərik
Vətən sağ olsun!
Ölümdən qorxmuram,
Çingiz, qardaşım
Övladımdan arxayınam,
mələk kimi anası var,
Bircə şeyə üzülürəm..
Xalam məni, övladı tək bəslədi
Ağlayanda qucağına qaçdım onun,
Gözlərimin yaşın silib,
başımı sığalladı.
Mənsə onun əziz-xələf balasını --
Nübarını
Gözü yaşlı qoyub
köcsəm dünyadan
Məzarımda dinclik tapmaram inan.
Çingiz dinləyirdi onu aramla,
Susurdu, nə desin...
Deməyə söz yox.
* * *
Ölüm ayrılıqdı,
ölüm həsrətdi
Qartal qaya başında,
gözəl bir ömür sürür.
Gərib qanadlarını
gəzir bütün dünyanı.
Hər gün neçə can alır,
neçə heyvan ovlayır.
Dimdikləri, caynağı,
onun yaşam qaynağı.
Hər gün günəş doğarkən,
o qaçır ov dalınca
Allah belə buyurub,
təbiətin hökmüdür.
Birinin yaşaması,
o birinin ölmüdür.
Yaşamaq gözəldisə,
həyat mübarizədir.
Bu döyüş, bu savaş
kimlərə görə.
Biri silah açır, o biri ölür
Birinin ölümüylə,
bütöv bir nəsil,
Matəmlərə, göz yaşına bürünür.
Kimlərə görədir
bu qədər silah.
Dil tapıb yaşamaq
belə çətinmi?
Analar ağlamasın
qoy axmasın göz yaşını.
Dünyanın hər yerində,
kəsin, kəsin savaşı!
Hakimiyyət nədir ki...
Hakimiyyət uğrunda
insanlar tapdalanır.
Tarix qiymət verir, hökmdarlara,
Kimi məhəbbətlə,
kimi nifrətlə
Zaman-zaman xatırlanır.
Zaman hər bir sirtin açır üstünü
Uçurduq, dağıtdıq
haqsızların büstünü,
Allahın səbri çöxdür
Haqq, ədalət alacaqdır,
mütləq bir gün öz yerini.
Qıracaqdır zalımların belini.

* * *
Əgər mənə olsaydı cümlə-ixtiyar
Müharibə kəlməsini,
lüğətlərdən silərdim.
Ucuz ölümlərə qoyulardı son.
Yersiz ağrımazdı insanın başı
* * *
Bir-iki gün öncə baş
çəkmiş döğmalara
Körpəcə oğlunu qoynuna almış
Ata ocağında qərib quş kimi,
Hər yana, hər şeyə bir nəzər salmış
Öpüb anasının ağ saçlarından,
"Özünə yaxşı bax"-- söylədi ona
Çingiz bir yaz axşamı
oturdu atasıyla
Ata -ogul danışdılar...
Fikirlərin paylaşıldı...
--Çingiz ,oralarda nədi vəziyyət
Sən bilən çox çəkər bu qırğın, savaş? -
Çingiz çeynəyərək dodaqlarını:
--Bildiyim bir şey var,
inan, ay ata,
El bir olsa, yumruq kimi yığılsa
Tezliklə bitəcək bu qanlı savaş
Bizə ordu gərəkdi,
səfərbərlik gərəkdi,
Torpaqlar düşməndən alınmalıdır,
İsti-isti döyülməlidir dəmir.
--Yoxsa...--
--Yoxsa nə...
Bitmədi, yarımçıq qaldı bu söhbət
Yarımçıq bir ömrün xatirəsi tək.
* * *
Atasıyla, anasıyla
sonuncu görüşdü bu,
Bağrına basdığı yeganə oğlu
Hələ balacaydı, dil açmamışdı
Onun süd qoxulu gül nəfəsindən
Çingiz ata olalı heç doymamışdı.
Son ayrılıq anında, beşiyə baxdı.
Ayrımaq istəmirdi,
o, beşiyin başından,
Geyindi, hazırkı, getmək vaxtıdır,
Sağollaşdı, ayrıldı, o ata ocağından,
Bu ayrılıq son ayrılıq,
Bu gedişin dönüşü yox...
* * *
Çingizin döyüş yolu elə asan olmadı.
O orduda həm əsgər,
həm də komandan oldu.
Hələ bərkiməmişdi ordunun sıraları,
İnsanlar tərək edirdi qorxudan torpaqları
Düşməne dəstək verən
qüvvə vardı arxadan
Pərən-pərən olmuşdu insanlar yuvasından,
Xocalıda yaşanan o acı müsibətin
Ağrısı sənəgiməmiş,
Çəkdiyi ağrı, acı gözlərindən getməmiş.
Düşüncələr tərək etmirdi bircə an
Bu millətin dərdləri bitəcəkdi nə
zaman?
Özü də anlamırdı burda nələr baş verir.
Heç bir hücum olmamış rayonlar tərək
edilir.
Kim vermişdi bu əmri?
Bəlkə Xocalı xofu sarmışdı insanları?
Yurdunu, yuvasını, öz isti ocağını
Tərək etmək, ayrılmaq belə asanmı?
Bəs yurda bağlılıq,
bəs xatirələr?
Müharibə yaxmışdı insanların canını,
Artıq xəyallara yer qalmamışdı.
Hər gün şəhid qanı axır torpağa
Analar gözü yaşlı,
qara libas geyinmiş.
* * *
1992 yazın sonuncu ayı,
Bu gün yenə hücum var, hamı əmri
gözləyir.
Çingiz də dayanmış əmrə müntəzir,
Bir azdan düşməne vurmaqçün zərbə
Plan hazırlanmış,
hər bir döyüşçü
Bugünkü döyüşçün tapşırıq almış
Zaman şahididir bu olanların
Kim kimdir döyüsdə anlayacaqsan,
Qəhrəmanı, qorxağı burda tanıyacaqsan
Yağış kimi başına səpələnən güllələr,
Qorxmazlığı, mərdliyi burda sənə öyrədər.
Vətən sevgisiylə döyünən ürək,
Ölümlə üz-üzə dayansın gərək.

15 iyun 1992
Xocalı rayonunun
Naxçıvanlı kəndində
Hücum əmri verildi...
Hər kəs tutdu öz yerin
Güllələr havada uçur quş kimi
Düşmənlər sal qayalıqda
Oturub bayğuş kimi
Burda nizamlı ordu
Hələ qərarlaşmayıb
Döyüşən oğulların
Çoxu könüllülərdir.
Harda döyüş var idi,
Çingiz də orda idi.
O gün qanlı döyüşdə
Çingiz də yaralandı.
Düşmənin mərmisiylə
sol dizi parçalandı.
Bu adi bir yarımı?
Yoxsa ölüm yarası
Qan sel, su tək axırdı.
Həmi durub baxırdı.
Bu balaca bir yara,
Bir igidi apardı,
Bu sevdini həyatdan,
Onu zorla qopardı.
Çingiz şəhid oldu
elə həmin gün.
Çırpınaraq ruhuyla
o ölüm qəfəsində
--Vətən, Vətən --söylədi
Son, axır nəfəsində
* * *

Heç kim sevmir ölümü,
Təkcə ruhdan savayı.
Ölüm ruhun bayramı!
Qələm bəzən acizdir,
Olanları yazmağa.
İnsanın gücü yetməz,
Ölüm adlı məfhumun
Qarşısını almağa.

27 il olacaq sənin ölüm tarixin
Yenə də şəhidlər verir bu torpaq.
Yenə dolan gözlər, yenə intizar,
Nigaran baxışlar, yenə ahü-zar.

Bir gün bitəcəkmi görün bu acı?
Vətən torpaqları birləşəcəkmi?
Tikanlı məfillər, soyuq səngərlər,
Bir gün yer üzündən silinəcəkmi?

Yenə də oğullar əsir alınır...
Yenə də amansız işgəncələr var...
Düşmənlər at oynadı torpağımızda,
Əskər anaları çox narahatdır.

Kollar-koslar basıb o doğma yurdu
Tələyə salıbdı çaqqallar qurdu
Viranə qoyublar o cənnət yurdu
Hələ də şəhidlər verir bu torpaq

27 il olacaq sənin ölüm tarixin,
Yenə də şəhidlər verir bu torpaq.
Yenə səngərlərdə, qarda, yağışda
Əskərlər, zabitlər növbə başında ...

2015-2018. Bakı

MƏLAHƏT SOLTANQIZI,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü
"Qızıl Qələm" mükafatı laureatı
şair